

Arkivsaksnr: 2024/6493-2

Saksbehandler: Geir Østereng

Dato: 10.06.2024

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Arbeidsutvalget – Varangerhalvøya nasjonalparkstyre	AU 4	12-14 juni

Høringsuttalelse til handlingsplan for fjellrev 2024-2028 Norge, Sverige og Finland

I styremøte 3 2024 ble det orientert om innkommet høring, som ble foreslått ettersendt på e-post. Saken behandles av arbeidsutvalget.

Forvalters innstilling

Følgende høringsuttalelse foreslås basert på erfaringer av gjennomførte tiltak hittil og status for fjellrevbestanden på Varangerhalvøya.

Saksopplysninger

Forslag til høringsuttalelse

- ✓ Varangerhalvøya nasjonalparkstyre støtter i hovedsak foreslått høring med mål og foreslåtte tiltak, som synes å være en oppfølging av evalueringen av «Evalueringsrapport for Handlingsplan for fjellrev i 2022».

Vi har noen innspill til supplerende fokusområder og tiltak:

Vi vil støtte og understreke behovet for å stimulere til at det etableres flere nabobestander med fjellrev, også kalt «step-stone bestander» i fjellområder i Finnmark hvor fjellreven fortsatt fantes på tidlig 2000 – tallet, som Ifjordfjellet, Gaissane etc. Her vil iverksetting av foringstiltak på utvalgte lokaliteter kunne gi ynglinger på relativt kort sikt.

Effekten av foring, regulering av rødvrevbestanden i kombinasjon av utsetting av valper er godt dokumentert. Tilførsel av fôr er meget ressurskrevende for feltpersonellet. Innsatsen har en alternativkostnad ved at andre fokusområder nedprioriteres.

Vi mener man fremover bør forske på **effekten av omfang av foring, og perioder for foring**. Den motoriserte ferdsele på barmark knyttet til tiltaket, særlig sommerstid bør evalueres. Om motorferdsel på barmark er nødvendig for tilførsel av fôr i enkelte fjellområder, og man kan velge hvilke lokaliteter man vil fore på, bør kanskje atkomstmulighet til lokaliteter det velges å fores på illegges vekt fremover. Tiltakene vil også ha et klimaavtrykk ved motorisert ferdsel. Dette er aktuelt å se på fremover i Varanger.

Tilgjengelige matressurser for fjellreven i fjellområdene er sannsynligvis mye større i juni – september enn i vinterperioden. Oppnås samme kullstørrelse og overlevelse i samme område hvor man eksempelvis har ulik foringsstrategi gjennom året? Dette er tema som bør gis økt fokus fremover. Hvor mye og når vil støtteforing bidra til yngling?

Komplette økosystemer i fjellrevens leveområder

På lang sikt var målet å etablere robuste fjellrevbestander som kan klare seg selv uten foring. I år med lite smånagere vil fjellreven måtte klare seg på andre matkilder som småvilt, fugl, fugleegg og kadaver. Det er velkjent at fjellreven gjerne følger jervens spor til matkilder. Forskning viser at forekomst av jerv i fjellområder er vurdert som en positiv faktor, særlig i områder som også har kongeørn. Jervebestanden på Varangerhalvøya er betydelig redusert ved skadefelling og hiuttak i perioden 2010 – 2024, og jervens økologiske funksjon i økosystemet er nå redusert på halvøya.

Det bør sees på hvilke faktorer som gjør at Børgefjellbestanden klarer seg bra uten støtteforing. Hva skiller fjelløkosystemet her fra andre tilsvarende fjellområder?

Foring og Innavl

I Varanger har DNA-overvåkning vist at det særlig på en lokalitet med støtteforing, er et par med to individer som er nært i slekt. I slike tilfeller bør man heller vurdere å flytte foringsstasjonene til andre lokaliteter for å unngå å støtte opp om innavl på enkeltlokaliteter ved foring.

Vi mener at økt fokus i perioden fremover om å legge til rette for at fjellreven på Varangerhalvøya, **også klarer å etablere seg ved kysten** nordøst på halvøya ilegges vekt i målsetningene. At fjellrevbestanden på Varangerhalvøya også områdevis er etablert nær kyst kan gjøre bestanden mer robust på sikt. Sannsynligvis har deler av bestanden i noen områder også hatt tilgang til marine næringskilder som fugl og egg knyttet til kyst. Dette er Fennoskandinas eneste bestand nær kyst, og i lavarktisk klimasone på det arktiske fastlandet. Etablering av foringsstasjon på hi enda nærmere nær kysten enn i dag, hvor rødrevene også beskattes ved ordinær jakt kan være aktuelt.

Erfaringsbasert kunnskap og historiske beretninger forteller at fjellreven har benyttet kystsonen tilbake i tid. Siste positive utvikling i bestanden tilsier økt aktivitet av fjellrev ved kyst på Varangerhalvøya i NØ nå i 2024.

- En tilnærming kan være at **de mest egnede soner nær kyst**, hvor fjellreven forekommer, fokuseres ytterligere ved ytterligere stimuli for at rødreven beskattes ved ordinær jakt. Dette er veinære områder.

Gps/Radiotelemetri for økt kunnskap om økologisk nisje

Kunnskapen om økologi for fjellrevene som har hi nærmest kyst økes ved radiotelemetri eller gps – merking for bedre kunnskap om hvordan arten benytter det kystnære landskapet, og forholder seg til etablert infrastruktur.

Påkjørt tamrein nær vei kan utgjøre en risiko for fjellrev, særlig vinterstid, da fjellreven åpenbart oppsøker kadaver. I aktuelle områder bør tiltak være satt i system for fjerning/flytting av kadaver til trygg sone unna veibane. Dette har vært prøvd på Varangerhalvøya tidligere i regi av Statsforvalteren ved samarbeid med Statens vegvesen ved at brøytebilsjåførene kontakter lokalt reinbeitedistrikt såfort påkjørt rein

blir observert nær vei. I år er 2 fjellrev blitt påkjørt, blant annet en ved en liten bro hvor det lå dumpet slakterester/ evt. påkjørt vilt under broen.

Translokasjon av fjellrever er nevnt som tiltak. Vi vil peke på at det har vært tilfeller hvor fjellrever har slått seg til nært bebyggelse – som i vinter hvor en oppholdt seg ved Barents skipsservice i Båtsfjord nært byen over litt tid, og en fjellrev gikk fast i en linestamp nær fiskerivirksomhet på Svartnes i Vardø, og måtte avlives. Slike tilfeller med individ med fast tilhold ved infrastruktur, hvor det er høy risiko med tragisk utfall, kan bli mer vanlig fremover. Individ har blitt observert ved vei gjentagende ganger i andre områder – hvor risiko for påkjørsel er stor. Slike tilfeller kan muligens vurderes for translokasjon til avlsstasjon som ressurs etc.

Informasjon og involvering av aktuelle kommuner når gamle fjellrevhi tas i bruk

I Varanger var det i 2023 etablerte fjellrevpar på en rekke gamle hi, også utenfor verneområdene. I et tilfelle var det registrert yngling utenfor verneområde – ved en etablert tursti. Kamera på hi viste at etter et tilfelle av turgåer med løs hund som oppsøkte hiet, dabbet aktiviteten av fjellrev på hiet av. Aktuell kommune ønsket ikke å flytte stien eller å slutte å markedsføre turmålet for å minske ferdseien ved hiet.

I et annet tilfelle ble det i 2023 registrert yngling ved et gammelt inaktivt hi nært barmarksløype. Etter at barmarksløypa åpnet 1 juli, dabbet aktiviteten på hiet av. Det kan antas at tisper byttet hi.

Miljødirektoratet bør etablere faste rutiner for varsling av Statsforvalter og kommuner som plan- og bygningsmyndighet og motorferdselmyndighet når fjellrevhi blir aktive, slik at man i samråd kan se på om det kan gjøres lokale tiltak. De nylige erfaringene i Varanger fra de to siste årene er at fjellrevhi som reetableres utenfor verneområder, gjerne ikke lykkes.

Internasjonalt samarbeid

Det er meget positivt at Finland er invitert med i samarbeidsforumet om å ivareta fjellreven i Fennoskandinavia. Dette åpner mulighetene for at norske, svenske og finske myndigheter kan samarbeide om fokus på ivaretagelsen av arten på tvers av de tre landene, inkludert forvaltningsmyndighetene for nasjonalparkene og de regionale myndighetene som Statsforvalterne, Metsähallitus og Länsstyrelsene. Dette vil bidra til at flere støtter opp om og belyser tiltakene på flere nivå.

Forskning på rødrevens rolle i økosystemet

Et viktig tiltak er jakt og uttak av rødrev. For å vite rødrevens påvirkning på fjelløkosystemet og fjellrevens forekomst bør initiativ for forskning på rødrevens områdebruk og diett gjennom året fortsette. Dette pågår allerede i regi av COAT - prosjektet i Varanger, og har gitt nyttig kunnskap allerede.

Bakgrunn for innspillet:

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/ Varenkinniemen kansalistaras.

Formålet med nasjonalparken er bla.

Formålet med Varangerhalvøya nasjonalpark/Várnjárgga álbmotmeahcci/Varenkinniemen kansalistaras er å bevare et stort i det vesentlige urørt naturområde, tilnærmet fritt for tekniske inngrep, som sikrer biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare den mest arktisk pregete del av fastlands-Norge med spesielle landformer og avsetninger etter istida, et plante- og dyreliv med østlige og arktiske innslag, et kjerneområde for fjellrev og unike samiske kulturminner.

I 2016 foreslo nasjonalparkstyret overfor Miljødirektoratet at støtteforing, og utsetting av fjellrevvalper fra avlsstasjonen ble igangsatt da bestanden var i ferd med å forsvinne i Varanger, dette i kombinasjon med tiltak som var igangsatt siden 2004, med uttak av rødrev og stimuli for økt jakt på rødrev ved ordinær jakt. SNO gjennomfører skjøtselstiltakene med foring, uttak av rødrev, mottak av skutt rødrev fra lokale jegere , overvåkning av hi og innsamling av DNA. UIT COAT prosjektet bidrar til overvåkning av effektene av tiltakene. Tiltakene inkludert utsetting av valper i tre omganger har hatt god effekt siden 2018. I 2023, hvor det var en del lemen i området, var det 13 ynglinger med minimum 93 valper dokumentert på hiene, hvorav 5 av ynglingene var på lokaliteter uten støtteforing med kullstørrelsessnitt på 7 valper.